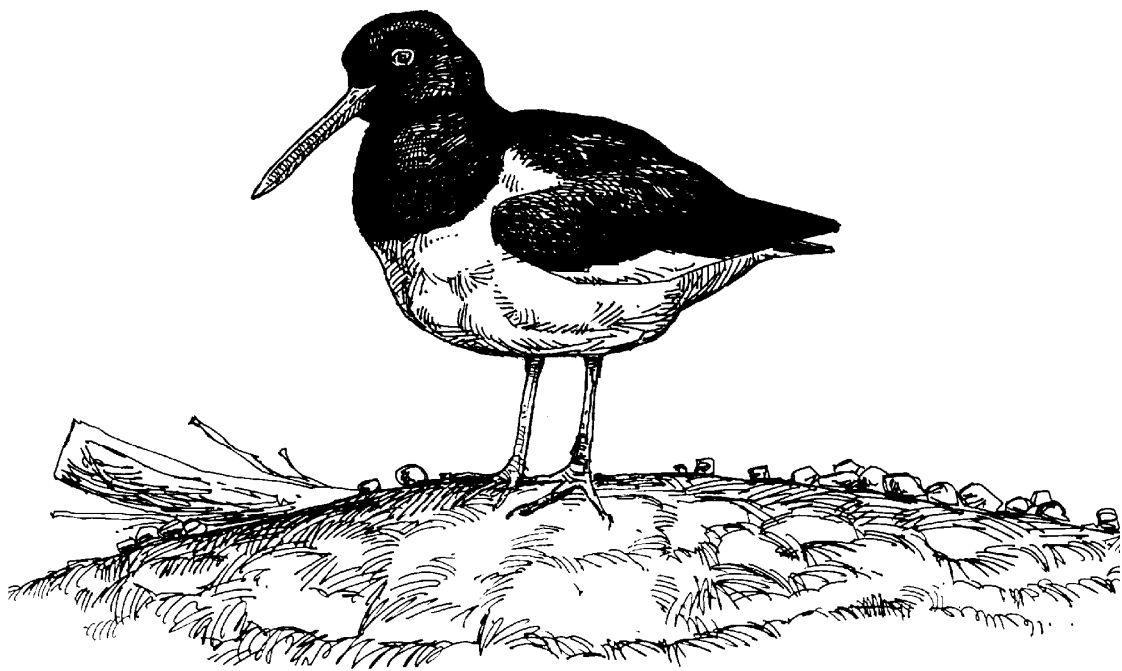

Årsmelding 2018

for

Norsk Ornitologisk Forening

Sekretariat og organisasjon

NOFs sekretariat har i 2018 hatt følgende sammensetning: Kjetil Aadne Solbakken (generalsekretær), Ingar Jostein Øien (fagsjef), Martin Eggen (naturvernrådgiver), Frode Falkenberg (rådgiver), Oddvar Heggøy (førstekonsulent), Berit Krogstad (førstekonsulent, deltid frem til mai), Magne Myklebust (informasjonskonsulent), Faris Omerovic (rådgiver), Morten Ree (organisasjonskonsulent), Jan Erik Røer (seniorrådgiver, deltid), Paul Shimmings (førstekonsulent), Andreas Winnem (rådgiver) og Tomas Aarvak (rådgiver). Dette utgjorde 11,1 årsverk. I tillegg kommer en del kortere engasjementer i prosjektvirksomheten.

NOF har fylkesavdelinger i alle fylker. Antall lokallag er 50. NOFs strategi gjelder for perioden 2014-2019, og en prosess med å revidere denne ble startet i 2018. NOF har et prinsippprogram som angir overordnede retningslinjer for hele organisasjonen innenfor flere temaer. Dette ble revidert i 2017. NOF er medlem i BirdLife International, som er verdens største partnerskap av grasrotbaserte naturvernorganisasjoner. NOF samarbeider med en rekke andre foreninger gjennom medlemskap i Sabima og Forum for Natur og Friluftsliv.

Sentralstyret

Etter årsmøtet i 2018 har Michael Fredriksen vært styreleder og Eli Maria Stenklev har vært nestleder. Merete Wiken Dees, Dag Gjerstad, Steinar Eldøy, Per Stensland og Anne Sørensen har vært styremedlemmer. Styret hadde fire møter og behandlet 38 saker i løpet av året.

Medlemsutvikling

NOF hadde totalt 10 064 medlemmer i 2018, noe som er en økning på 381 medlemmer fra 2017. 64 % er menn og 36 % er kvinner. Prosessen med felles medlemskontingent i NOF ble slutført i 2018, da alle medlemmer fra NOF avd. Oslo og Akershus ble med i NOFs felles medlemsdatabase.

Tidsskrifter

NOF-sentralt gir ut fire tidsskrifter. Hovedtidsskriftet **Vår Fuglefauna** kom regelmessig ut med kvartalsvise numre, og i dette bladet settes det fokus på foreningens naturvernarbeid, populærvitenskapelige artikler om fugler samt arbeidet i de ulike ledd av organisasjonen. Som en del av fornyelsen av bladet har vært gjennom de siste årene, kom det også i 2018 en ny spalte i bladet. *Nytt fra felten* erstatter på mange måter den gamle *Siste Nytt*-spalten, men har en bredere tematikk enn sin forgjenger. Bladet hadde 4592 abonnenter mot slutten av 2018. **Fuglevennen** kom ut med to numre i 2018. Dette bladet er innfallsporren til fugleinteressen, og er å betrakte som vårt rekrutteringstidsskrift. Her legges det vekt på fuglefôring, fuglekasser og hverdagslige opplevelser med fugler i nærmiljøet som passer for folk flest. Bladet hadde 4186 abonnenter mot slutten av 2018. Fagtidsskriftet **Ornis Norvegica** er utelukkende nettbasert, og publiserte i løpet av året tre artikler på til sammen 24 sider. Fra 2014 har vi også publisert årboken **Fugleåret**. Dette er en omfattende oppsummering av interessante, kvalitetssikrede fugleobservasjoner fra de aktuelle årene. Det kom ut to hefter av Fugleåret i 2018. Fugleåret 2015 ble publisert i juni, mens Fugleåret 2016 ble publisert i desember. Bladet hadde ved årets utløp 1347 abonnenter. NOFs fylkesavdelinger utgir til sammen 16 lokaltidsskrifter, av disse hadde 13 tidsskrifter utgivelser på papir eller nett i 2018.

Internett og sosiale medier

I 2018 ble det publisert totalt 202 nyhetssaker på *birdlife.no*, derav 93 som ble vist på forsiden. Fylkesvis fordeling av nyhetssaker på fylkeslagsidene var som følger: Finnmark (31), Hordaland (26), Nordland (25), Aust-Agder (8), Buskerud (8), Trøndelag (8), Vestfold (7), Hedmark (5), Rogaland (5), Oslo og Akershus (4), Telemark (4), Sogn og Fjordane (2), Oppland (1) og Vest-Agder (1). Fylkene Møre og Romsdal, Svalbard (LOFF), Troms og Østfold har ikke hatt noen aktivitet på sine respektive nettsider på *birdlife.no* i 2018. Flere av disse bruker egne nettsider som primært nettsted for sine avdelinger, og statistikk for disse er ikke inkludert her.

De 10 mest besøkte nyhetssakene i 2018 var følgende: 1. [Hagefugltellingen 2018 \(oppsummering\)](#), 2. [Lag en trygg hekkeplass for tjelden](#), 3. [Tjeld er årets fugl i 2018](#), 4. [Nytt stort fuglekasseprosjekt](#), 5. [Oppdrag Fuglekasse – et satsingsområde helt frem til og med 2020!](#), 6. [Bli venn med fuglene der du bor!](#), 7. [Hogger flest trær når fugleungene ligger i reiret](#), 8. [Ikke ta med fugleunger hjem!](#), 9. [Mørkmyrhauk - ny art for Norge](#), 10. [Drager eller måker på taket?](#)

Bruken av *birdlife.no* var god i 2018, men med en liten tilbakegang i forhold til 2017 (ca. 8 %). 546 000 sideoppslag ble gjort. Tilsvarende tall for *fuglevennen.no* er 961 500 sideoppslag. Aktiviteten var med dette betydelig høyere enn i 2017, da 853 500 sideoppslag ble gjort. Hagefugltellingen i slutten av januar medførte stor aktivitet på siden, der søndag 28. januar skiller seg ut med hele 75 000 sideoppslag.

NOF er aktiv i de sosiale mediene Facebook og Twitter, og dette er effektive formidlingskanaler for informasjon fra NOF. Per 31. desember 2018 hadde vi 23 290 følgere på Facebook (www.facebook.com/fuglevern), som er et tilfang på 3 903 tilhengere i løpet av 2018. På Twitter (www.twitter.com/fuglevern) var det 2 096 følgere 31. desember 2018, hvilket er en økning på 296 følgere i løpet av året. I 2018 var vi også for andre år aktive på Instagram (<https://www.instagram.com/fuglevern/>). Aktiviteten gjorde at vi i løpet av året mer enn doblet antall følgere i forhold til fjoråret. 3 523 personer følger nå NOF på Instagram. Vårt nyhetsbrev (<http://www.birdlife.no/nyheter/varsling/>) gikk ut til 3500 personer per 31.12.2018, hvilket er 419 personer flere enn året før.

Økonomi

Det reviderte årsregnskapet til NOF viser et overskudd på kr. 125 186. Totalomsetningen for året ble kr. 23 599 052. Fordelingen er ca. 11,0 millioner på organisasjonsdrift og ca. 12,6 millioner på prosjektvirksomheten. Driftstøtten fra Miljødirektoratet utgjorde kr. 2 233 000. NOF har for tiden god likviditet, og egenkapitalen er ved årsskiftet kr. 8 167 958. Foreningen hadde ved utgangen av 2018 en bankbeholdning på kr. 19 889 639, herav er kr. 9 992 133 bundet opp i prosjektvirksomheten.

Årsoppgjørdisposisjoner for regnskapsåret 2018

Fond / Årstall	Status per 1.1.2018	Disposisjoner 2018	Status per 31.12.2018
Disposisjonsfond	8 042 771	125 186	8 167 958

NOFs egenkapital er i sin helhet plassert i et disposisjonsfond. Årsoppgjørdisposisjonene framlegges årsmøtet ved Saltstraumen 27. april 2019 for godkjenning.

Fond

NOFs fond bestyres av et fondsstyre, som er utnevnt av sentralstyret. For 2018 har fondsstyret bestått av Svein Karlsen (leder), Jostein Sandvik, Torborg Berge, Torgeir Nygård og Peter Sjolte Ranke (sekretær). Hvert fond har egne statutter, hvor den generelle regelen er at maksimalt 80 % av årets rente skal fordeles til prioriterte søknader. NOFs fondsregnskap inngår ikke i årsregnskapet for foreningen. Status for fondene per 31.12.2018:

Norsk Fuglevernfond: Formål å fremme ornitologisk forskning innen fuglevern ved utdeling av årlige stipender. Innestående kr. 565 348.

Snøuglefondet: Underlagt Norsk Fuglevernfonds statutter, i tillegg til egen avtale om disponering. Gjelder prosjekter på norskhekkende dagrovfugler og ugler og i særdeleshet snøugle. Innestående kr. 1 473 131.

Oddmund Aune og Erling Bjørgums Minnefond: Formål å fremme ornitologisk forskning med spesiell vekt på trekkfugler. Utdeling av årlige stipendier. Innestående kr. 228 948.

Svein Haftorns Minnefond: Fondets formål er, i Svein Haftorns ånd, å øke barn og ungdommers interesse for norsk fuglefauna. Innestående kr. 399 566.

Jon Suuls Legat: Dette er et fond som har til formål å støtte ideell virksomhet innen norsk natur- og kulturvernarbeid rettet mot sjøfugl, i særdeleshet ærfugl. Det vil ikke bli foretatt utbetalinger fra fondet før beholdningen er minimum kr. 100 000. Innestående kr. 88 249.

Totalt innestående på NOFs fond er per 31.12.2018 kr. 2 755 242. Det ble delt ut kr. 15 000 til prioriterte fondssøknader i 2018.

Prosjektvirksomheten

Prosjektvirksomheten i NOF har vært betydelig også i 2018. Aktiviteten er både knyttet til oppdrag fra forvaltningsmyndighetene og egne prosjekter, og ikke minst en kombinasjon av disse kategoriene, hvor NOF initierer prosjekter som vi søker støtte til gjennomføringen av hos forvaltningsmyndighetene. Flere større prosjekter er i stor grad basert på frivillig innsats fra foreningens medlemmer. Noen prosjekter inngår i nasjonal bestandsovervåking av fuglefaunaen, enten som en generell overvåking av fuglefaunaen, eller som spesifikk overvåking av enkeltarters hekke-/overvintringsbestander eller trekkregistreringer.

De fleste av disse prosjektene er langsiktige, slik at bestandsutviklingen over tid kan følges. Dette gjelder blant annet datainnsamling i hekkefuglovervåkingen **Terrestrisk overvåking av fuglebestandene (TOV-E)**, som overvåker hekkebestanden i standardiserte geografiske ruter for en rekke norske fuglearter. Prosjektet har siden 2012 omfattet ruter i alle landets fylker. Ved **NOFs fuglestasjoner** på Lista og Jomfruland følges bestandsutviklingen for en rekke fuglearter under vår- og høsttrekket ved tellinger og ved standardisert fangst og ringmerking, som også inngår som en del av miljømyndighetenes terrestriske miljøovervåking. Resultatene fra NOFs overvåking ved fuglestasjonene publiseres årlig i NOFs rapportserie. **Norsk Hagefugltelling** er en årlig landsdekkende telling av hagefugler, og ble

som vanlig gjennomført den siste helga i januar med stor deltakelse. I tillegg utfører NOF **Overvåking av fugler i jordbrukets kulturlandskap (3Q)** i samarbeid med Norsk institutt for Bioøkonomi (NIBIO). NOF deltar i den regionale overvåkingen av sjøfugl både i hekketiden og om vinteren som en del av **det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugler (SEAPOP)**. I 2018 har NOF utarbeidet interaktive fakta-ark for alle sjøfugler som skal inngå i Miljødirektoratets nasjonale handlingsplan for sjøfugler som er under utarbeidelse. Av de artsspesifikke prosjektene gjennomfører vi nasjonal overvåking på to av de globalt truede artene vi har i Norge, **dverggås** og **stellerand**, samt **havørn** som er en ansvarsart for Norge og **åkerrikse** som er på den norske rødlista som kritisk truet. Fra og med 2016 startet vi et overvåkingsprosjekt på **svarthalespove**, som i likhet med dverggås er en «prioritert art» i Norge med egen forskrift. I likhet med dverggås har åkerrikse en egen nasjonal handlingsplan, og for svarthalespove er en nasjonal handlingsplan under utarbeidelse. NOF produserte i 2016-2017 faktagrunnlaget for begge disse nasjonale handlingsplanene. For stellerand og særlig for dverggås, er prosjektene omfattende og innsatsen favner utenfor landets grenser. Blant annet har begge disse prosjektene stor aktivitet innenfor rammen av *Miljøsamarbeidet mellom Norge og Russland*. Fra 2011 har et EU-prosjekt pågått med bevaring av dverggås langs den europeiske trekkruta (LIFE+). Prosjektet ble avsluttet i 2018 og i 2019 er søknad om et nytt LIFE+ prosjekt under utarbeidelse. Her spiller NOF en viktig rolle. Fra 2016 har NOF og HOS (BirdLife-partner i Hellas) inngått en 5-årig bilateral samarbeidsavtale for bevaring av dverggåsa i de viktigste overvintringsområdene for den fennoskandiske bestanden i Hellas. Fra og med 2016 deltar NOFs dverggåsprosjekt også i det internasjonale forsknings- og forvaltningsprogrammet SUSTAIN hvor både Klima- og Miljødepartementet samt Miljødirektoratet også deltar. NOF gjennomførte i 2018 en totalkartlegging av horndykker i Sør-Trøndelag. Dette er en rødlisteart som det er viktig å følge bestandsutviklingen til. Det ble også gjennomført kartlegging av denne arten i deler av Nordland. Dobbeltbekkasin er en annen rødlisteart som vi i 2018 startet et overvåkingsprosjekt på i områdene i og ved Hardangervidda.

Etter at NOFs femårige nasjonale kartlegging av **hubro** ble avsluttet i 2012, ble dette prosjektet avløst av et løpende overvåkingsprosjekt for arten i utvalgte områder i Norge. I 2013 ble dette utvidet til å omfatte fire overvåkingsområder. Arbeidet har også inkludert kartlegging av habitatbruk vha. satellitt-telemetri og GPS-teknologi. Fra 2015 har vi i tillegg foretatt genetiske undersøkelser av både unger og voksne på samtlige registrerte reir i overvåkingsområdene. Dette gjøres i samarbeid med en genetiker ved NINA. Et omfattende arbeid med å kartlegge dietten hos hubro i Midt-Norge ble innlemmet i NOFs prosjektportefølje i 2013. Dette er videreført i perioden 2014-2019, og i løpet av 2016-2017 ble deler av resultatene publisert, mens det i 2018 har blitt arbeidet med sluttpublisering av hele materialet. I 2016 startet vi opp et arbeid med C14-datering av byttedyr på hubroens hekkeplasser som fortsatt pågår. Videre overvåker vi **sædgås**. Dette arbeidet har fokus både på studier av trekk og overvintringsforhold vha. satellittsendere og halsringmerking, samt genetiske/morfologiske analyser som viser at vi har to distinkte underarter hekkende i Norge. NOF arbeider med begge underartene, og vi kartlegger hekkeforekomstene av underarten *fabalis*. Denne underarten er tilbakegang på global basis, og det er nå en internasjonal handlingsplan under utarbeidelse, hvor NOFs prosjekt har vært en sentral bidragsyter. Fra og med 2015 arbeider NOF også aktivt med kartlegging og overvåking av bestander av gjess som utgjør forvaltningsmessige utfordringer både på regionalt og nasjonalt nivå på grunn av beiteskadeproblematikk. Dette gjelder **hvitkinngås**, **kortnebbgås** og **grågås**.

NOF har også regionale overvåkingsprosjekter på **vandrefalk, jaktfalk** og **hønsehauk**. Sammen med NINA og Agder naturmuseum, har NOF et prosjekt som omfatter kartlegging av hekkeøkologi, bestandsforhold, vandringsmønster og habitatvalg hos **snøugle**. Det har blitt påsatt satellittsendere på 22 snøuglehunner fram til og med 2018, og disse gir viktig informasjon om artens vandringer. NOF er involvert i et genetikkstudium på snøugle i samarbeid med en genetikkforsker ved NINA, og dette har siden 2014 gitt interessante resultater. Prosjektet omfatter også samarbeid og direkte innsats i Russland (som del av Miljøsam arbeidet mellom Norge og Russland) og Canada ettersom prosjektet søker å avdekke bestandsforhold og vandringer i en global sammenheng. Prosjektet har initiert og leder den internasjonale arbeidsgruppen for snøugle (*International Snowy Owl Working Group* – ISOWG), og i 2017 førte arbeidsgruppens arbeid til at snøuglas status på IUCNs rødliste ble oppgradert. Prosjektets arbeid har også ført til at snøugle ble en prioritert art i *Conservation of Arctic Flora and Fauna* (CAFF) sitt initiativ AMBI (*Arctic Migratory Birds Initiative* som skal sikre bedre bevaring av fuglearter som hekker i Arktis). Andre arter som er sentrale i dette initiativet er dverggås og lappspove. NOFs prosjektarbeid på alle disse tre artene gjør at NOFs fagavdeling har en spesiell rådgivende rolle for CAFF i AMBI-sammenheng. Vi kartlegger også trekkrutene og bevegelser hos **fiskeørn, fjellvåk, lappugle, boltit og lappspove** vha. miniatyr satellittsendere og lysfølsomme dataloggere. Fra 2014 startet vi opp med kartlegging og overvåking av **kongeørn** som inngår i Miljødirektoratet sitt «Rovdata-prosjekt». I tillegg gjennomfører NOF feltregistreringer av kongeørn i Rødsjø beitedistrikt i forbindelse med kartlegging av kongeørnskader på bufe på oppdrag fra Statens naturoppsyn. NOFs fagavdeling har publisert flere notater om kongeørnskader på bufe og rein i Norge, samt laget kunnskapsstatus for kongeørn som er et viktig grunnlagsdokument for Miljødirektoratets forvaltning av arten i Norge.

NOFs bistandsrelaterte aktiviteter var i 2018 et utfasingsår for prosjektet i Nepal og Malawi. Opprinnelig var dette et treårig Norad-finansiert prosjekt som skulle avsluttes i 2017. Vi fikk midler for utfasing i 2018. Samarbeidspartnerne har som tidligere vært BirdLife organisasjonene *Wildlife and Environmental Society of Malawi* og *Bird Conservation Nepal*. Prosjektet hadde som mål å bidra til bedre ivaretagelse av viktige fugleområder ved bevisstgjøring og igangsetting av bærekraftige inntektsskapende aktiviteter for lokalbefolkningen. Resultatene av arbeidet har vært fruktbare, og mange miljøbevarende og bærekraftige aktiviteter har blitt implementert i lokalsamfunn i de seks viktige fugleområdene (IBA) vi har jobbet i (tre i hvert land).

I 2015 fullførte NOF første del av arbeidet med å revidere **statusen for norske IBA-områder**. Dette er et todelt prosjekt, hvor første del går ut på å oppdatere status for alle terrestriske og eksisterende IBA-er, mens identifisering av marine IBA-er vil komme i et oppfølgingsprosjekt. En full gjennomgang og oppdatering av de terrestriske og eksisterende IBA-er i Norge ble publisert i 2015. I 2017-2018 har vi forberedt arbeidet med en tilsvarende oversikt over de marine IBA-områdene som vi håper å få gjennomført i 2019. I løpet av 2018 har NOF fått på plass et omfattende nettverk av IBA-voktere for hvert enkelt IBA. Disse har ansvar for oppdatering av områdets status og rapportere hvis IBA-et er truet av inngrep. NOFs fagrapporter kan fritt lastes ned fra våre nettsider. I løpet av 2017-2018 gjennomførte NOF et arbeid med kartlegging av omfanget av **ulovlig jakt på fugler i Norge**, og dette gjennomføres i nær tilknytning til BirdLife International som koordinerer et slikt arbeid for hele Europa. Resultatene er både publisert internasjonalt i fagtidsskrift og i *Vår Fuglefauna*. I

2018 gjennomførte vi en studie av **huskattens predasjon på ville fugler i Norge**. Denne ble publisert tidlig i 2019 i NOFs rapportserie og på birdlife.no. I 2018 har NOFs fagavdeling arbeidet med innsamling, kvalitetssikring og systematisering av **hekke-data for alle norske hekkefugler** som sammen med data fra alle andre europeiske land skal inngå i det andre store Europeiske hekkeatlas for fugler (EBBA2). Dette arbeidet vil bli slutført i 2019 og atlasen vil bli publisert i 2020. NOFs fagavdeling hadde også ansvaret for gjennomføring av en landsdekkende kartlegging av **Årets fugl tjeld** i 2018. Arbeidet er sammenstilt og publisert i *Vår Fuglefauna* nr. 4-2018.

I 2018 sluttførte vi arbeidet med utarbeidelse av **faktaark for sensitive fuglearter** som er tilgjengelig på NOFs server for forvaltningsmyndigheter på alle nivå i arealplansaker. I løpet av 2018 har NOF gjennomført omfattende registreringer og skjøtselstiltak i verneområder i Midt-Norge.

I 2018 produserte NOFs fagavdeling til sammen 5 rapporter i NOFs rapportserie og 26 NOF-notater. Rapportene i rapportserien er tilgjengelig på NOFs nettsider. NOFs fagavdeling produserer også årlig både populærvitenskapelige og vitenskapelige artikler fra prosjektarbeidet. Gjennom NOFs fylkesavdelinger og lokallag er det et stort mangfold av lokale og regionale prosjekter rettet mot arter og/eller lokaliteter. Resultatene fra disse publiseres gjerne i våre fylkesvise tidsskrifter, NOFs medlemstidsskrift *Vår Fuglefauna* eller i NOFs fagtidsskrift *Ornis Norvegica*.

Lista Fuglestasjon

Lista Fuglestasjon gjennomførte i 2018 sin 29. sesong med overvåking av fugletrekket i området ved Lista Fyr. Da stasjonen ble overtatt av NOF i 2015, var dette den fjerde sesongen der NOF var ansvarlig for gjennomføringen av denne overvåkingsaktiviteten. Overvåking foregikk fra 15. mars–10. juni og 15. juli–15. november med standardisert nettfangst og trekkteillinger. Egen overvåkingsrapport er utarbeidet og oversendt Miljødirektoratet som gir støtte til prosjektet. Materialet fra stasjonen har vært vesentlig i to vitenskapelige artikler under produksjon. Den ene er nå publisert (2019).

Aïda López García har vært ansatt som stasjonsleder i 2018. Rubén Piculo har vært ansvarlig for gjennomføringen av feltarbeidet både vår og høst. Fuglestasjonen hadde et betydelig antall frivillige som fikk opplæring og bidro ved fuglestasjonen i 2018. Av resultater kan nevnes at tallene i den standardiserte vår- og høstfangsten på Lista Fuglestasjon var hhv. 9,3 % høyere og 15,7 % lavere enn gjennomsnittet. Den ekstremt tørre og varme sommeren medvirket nok til at enkelte arter trivdes og greide seg godt og hadde høye antall på høsten, mens tørken generelt slo ut negativt på produksjonen til flertallet av arter, som hadde tall langt under normalen.

Fuglestasjonen gjennomførte siste helg i august en fuglefestival i likhet med de foregående år med god deltakelse. Stasjonen har arrangert ett ringmerkingskurs i 2018 og vært ansvarlig for ringmerkingen i Slevdalsvann som var gjennomført på høsten. 7 frivillige fra 5 ulike land har hatt lengre opphold ved stasjonen. I tillegg har stasjonen vært involvert i driften av publikumstilbudet ved Lista Fyr gjennom prosjektet *Besøks-senter Våtmark Lista – Lista Fyr*, der Jan Erik Røer har vært NOFs representant som leder for styringsgruppen i samarbeid med flere lokale og offentlige aktører. Fuglestasjonen fikk også ferdigstilt en ny observasjonsplattform for observasjon og trekkteillinger ved Lista Fyr.

Naturvernarbeid

NOFs sekretariat samarbeider med våre fylkesavdelinger, lokallag og ressurspersoner om innspill i lokale/regionale og nasjonale høringsprosesser, og om innspill til ulike politiske nivå. Vi har engasjert oss i en lang rekke saker i ulike deler av organisasjonen. Arealplaner kommer ofte i konflikt med viktige natur- og fugleområder, og arbeidet med å uttale oss og fremme våre synspunkter i saker der naturverdier står på spill er sentralt for NOF. I NOFs rekker finnes folk med lokalkunnskap om det meste av landet og fagekspertise på en lang rekke felter, og vi arbeider hele tiden med å innhente innspill fra folk i NOFs nettverk i vårt naturvernarbeid. Samtidig innehar sekretariatet en støttefunksjon ovenfor nettverket når det trengs. NOF har en naturvernrådgiver som jobber med naturvernarbeid og kommunikasjon/utadrettet virksomhet.

Forvaltningen av kongeørn

NOF er fast medlem av Kontaktutvalget for rovviltforvaltningen. I tillegg har sentralstyret utnevnt Alv Ottar Folkestad som kongeørneksperter i NOF. Han er talerør og kontaktpunkt for NOF i saker som omhandler kongeørn. Prosesser og press mot kongeørna har blitt fulgt tett opp i 2018. I et representantforslag fra Senterpartiet i Stortingets energi- og miljøkomité i april ble det foreslått en rekke endringer i rovviltpolitikken. Et av forslagene omhandlet kongeørn. Her blir det foreslått å åpne for felling av kongeørn forut for skade. Gjennom bl.a. direkte kontakt med politikerne jobbet NOF for at forslaget ikke skulle vedtas, noe det heller ikke ble. At det ikke er behov for vesentlige forandringer i forvaltningen av kongeørn er ellers fulgt opp med grundig argumentasjon til rette instanser, også med bakgrunn i tapsstatistikk for 2018. Kongeørna (og havørna) feiret 50-årsjubileum for fredningen. Det gjorde året spesielt, og ble bl.a. feiret med fagseminar hos Alv Ottar Folkestad i august og spredning av kunnskap om rovfuglers rolle i naturen og konsekvenser av fredningen.

Utsetting av stokkand, fasan og rapphøns fra oppdrett

Miljødirektoratet gav i 2016 og 2017 flere tillatelser til import av stokkender fra Sverige. Endene ble satt ut på privat grunn for å selge «jaktopplevelser». Til sammen har 17 200 ender blitt tillatt importert fra Sverige og satt ut i Telemark i 2016 og 2017. I 2018 kom Klima- og miljødirektoratets endelige tilslutning til Miljødirektoratets syn (med bakgrunn i våre klager) om at denne praksisen nå er stanset. Vi jobber nå med å stanse utsettinger av andre arter for jaktformål, som fasaner og rapphøns. I juni 2018 gav Miljødirektoratet syv ulike søkere lov til å slippe løs 5 500 fugler for å drive hundetrening på dem. Miljødirektoratets vedtak er påklaget av NOF. Vi har ikke fått medhold på klagen våre hos direktoratet, så dette er inne til klagebehandling hos Klima- og miljødepartementet.

Blyammunisjon – krav om utfasing

NOF har sendt en forespørsel til regjeringen om utfasing av blyammunisjon ved all form for jakt. Etter at EU har satt i gang prosesser for å hindre spredningen av bly, samtidig som det er kommet nye undersøkelser som dokumenterer skadevirkningene på bl.a. kongeørn, er handling påkrevd. Regjeringen har svart at de vil følge nøye med på EUs politikk på området fremover.

Naturforvaltning

I et brev sendt i januar anmodet NOF regjeringen om å omgjøre beslutningen om å **flytte forvaltningsansvaret for jaktbare viltressurser** fra Klima- og miljødepartementet til

Landbruks- og matdepartementet. Ansvar for norske fugle- og dyrearter må miljøforvaltningen ha, og det er fortsatt uklare praktiske betydninger dette vil ha for forvaltningen fremover. I 2018 trappet vi opp fokuset på **ivaretagelse av marin våtmark**, gjennom konkret arbeid (f.eks. forsøk på å stanse utfyllingen av Drevjaleira i Nordland), politisk og mediarettet arbeid og brev til departementet. Etter vårt syn må viktige fjæreamråder sikres med statlige planretningslinjer. Vi har også vært kritisk til at arealinnsigelser fra Fylkesmannen i stadig mindre grad blir tatt hensyn til. Etter at NOF og andre naturvernorganisasjoner **klaget et vedtak om en omkjøringsvei ved Åkra inn for Sivilombudsmannen**, måtte Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjøre nytt vedtak i saken. Det nye vedtaket vurderer naturmangfoldloven på en helt annen måte, noe som førte til betydelige innrømmelser i favør av naturhensynet. Nå må det utarbeides en ny reguleringsplan. **Handlingsplanen for horndykker** kom i 2009, har det som en direkte oppfølging av denne blitt gjennomført kartlegging og overvåking av arten i flere delområder i landet. Handlingsplanen skulle evalueres etter en ny totalkartlegging av arten i Norge som ble planlagt i 2014. Dette har uteblitt, og imens stuper bestanden i deler av landet. Vi har etterlyst bedre oppfølging hos Fylkesmannen i Troms og Miljødirektoratet, samt oppdatering og iverksettelse av andre handlingsplaner (bl.a. åkerrikse og svarthalespove).

Naturvernrettet informasjonsarbeid

NOF har i 2018 laget faktaark og spredt informasjon rundt gjentakende problemstillinger som konflikter mellom mennesker og måker, tilrettelegging for hekking av sandsvale og taksvale, skadefellinger og annet.

Supplerende vern

Miljødirektoratet har bedt fylkesmennene foreslå områder som er aktuelle for de kommende supplerende verneplanene i Norge, med frist 1. februar 2019 for tilbakemelding. Mange fylkesavdelinger, lokallag og enkeltpersoner har vært involvert i arbeidet med å «tipse» fylkesmennene om aktuelle områder, utvidelse av områder, endret vernestatus osv. NOF har også spilt inn at IBAer (Important Bird Areas) må prioriteres, og gitt beskjed om hvilke IBAer som er aktuelle for vern eller utvidet vern.

Klage til Bern-konvensjonen

Vår klage til Bernkonvensjonen om manglende oppretting av en inkurie når paragrafen om nødrett ble overført fra viltloven til naturmangfoldloven, ble behandlet i Bern-konvensjonens møte i desember 2017 og på nytt i november 2018. NOF bidro med supplerende informasjon foran møtet i 2018, som detaljer rundt nye drap av rovfugler i Norge, det ene under dekke av «nødrett». Inkurien medfører at rovfugler/rovvilt har dårligere beskyttelse nå enn tidligere. NOF mener at dagens lovverk ikke er forenlig med konvensjonens artikkel 9. Takket være NOFs klage til konvensjonen har nå Klima- og miljødepartementet lovet å rette opp i inkurien, og det er fastlagt en tidsplan for dette.

Økosystemtjenester fra våtmark

NOF har sittet i en referansegruppe Miljødirektoratet har oppnevnt for å komme med innspill til en rapport om økosystemtjenester fra våtmark, ledet av en oppnevnt ekspertgruppe. Økosystemutredningen for våtmark er den første utredningen i sitt slag i Norge som bygger på den metodikken som er etablert av Naturpanelet (IPBES). Arbeidet med økosystemutredninger følger opp Stortingsmeldingen «Natur for livet», som sier at naturforvaltningen skal sikre at summen av all aktivitet eller bruk skjer på en måte som

medfører at norske økosystemer i størst mulig grad opprettholder god tilstand over tid. Rapporten ble offentliggjort i april 2018.

Vindkraftutbygging og energi

NVE arbeider med å lage en nasjonal ramme for vindkraftutbygging, og er bedt om å komme med faglige råd om gunstige og ugunstige områder for vindkraft. Dette er en oppfølging av Energimeldingen, og vi jobber for at naturhensyn skal vektes i større grad. Vi har i 2018 hatt direkte kontakt med Miljødirektoratet, som lager underrapport på tema fugl. NOF har gjennom hele 2018 også sittet i en dialoggruppe NVE og organisasjonene har hatt, siste møte var i desember 2018. I oktober 2018 leverte NOF et omfattende faglig innspill i etterkant av et møte med Miljødirektoratet i september. Vi har vært involvert i arbeidet mot flere vindkraftverk i 2018, samt forberedt klage til Sivilombudsmannen på Innvordfjellet vindkraftverk i Trøndelag.

Rapportsystemet for fugler

NOF administrerer innholdet i *artsobservasjoner.no/fugler*, og har ansvar for brukerstøtte til generelle og administrative brukere. Administrasjonen som NOF gjennom en avtale med Artsdatabanken skal gjennomføre, innebærer validering av utvalgte arter som omfattes av de alvorligste kategoriene på den norske rødlisten av 2015. Truete arter som ble spesielt nøye fulgt opp i Artsobservasjoner i 2018 var bl.a. dverggås, åkerrikse, vipe, hubro, snøugle, fiskeørn og jaktfalk.

Oppslutningen rundt systemet har som tidligere år vært meget god, og antall innlagte observasjoner er på et stabilt høyt nivå. 1.64 millioner observasjoner ble rapportert fra 1. januar til 31. desember 2018. Det er en liten nedgang i forhold til i 2017 (figur), noe som i stor grad skyldes at færre eldre observasjoner ble rapportert i 2018. Majoriteten av materialet ble rapportert av fuglekikkere på frivillig basis.

NOF står bak 17 millioner fugleregistreringer i Artsobservasjoner, noe som utgjør 85 % av alle registreringer i databasen. Miljøforvaltningen har best tilgang til disse dataene gjennom innsynsløsningen Artskart. Materialet samlet inn gjennom NOF står nå for nærmere 60 % av innholdet i Artskart, dvs. tilgjengelig georeferert materiale om biologisk mangfold i Norge. NOF er med god margin den største leverandøren av data som til daglig brukes av miljøforvaltningen.

Komiteer og utvalg

De fleste lokale rapport- og sjeldenhetskomiteer (LRSK) benytter *artsobservasjoner.no/fugler* til både validering av funn og som kilde og rapportgenerator til sine årsrapporter. NSKF bruker rapportsystemet til behandling av saker, mens NFKF lager sine årsrapporter ved hjelp av verktøyene tilgjengelige for dem. 97 personer fra landets 22 rapportområder har vært involvert i å kvalitetssikre materiale fra Rapportsystemet for fugler.

Denne delen av vår virksomhet blir i all hovedsak gjennomført på idealistisk grunnlag av foreningens medlemmer. Det er et svært omfattende materiale som på denne måten stilles til disposisjon for de ulike ledd av naturforvaltningen her i landet (som for eksempel viltkartlegging og naturtypekartlegging), noe som er med på å sette NOF i en særstilling blant norske naturvernorganisasjoner.

Norsk Sjeldenhetskomité for Fugl (NSKF) har i 2018 bestått av Tor Audun Olsen (sekretær), Oddvar Heggøy, Kjell Ruud Mjøltnes, Sindre Molværsmyr (ny i 2018), Bjørn Olav Tveit og Andreas Winnem (ny i 2018). Ut av komiteen gikk Øivind Egeland og Simon Rix. Komiteen behandlet uvanlig mange saker i løpet av rapportåret for å ta inn et etterslep fra tidligere år. Med hele 750 behandlede saker er nå komiteen vel ajour med publiseringsplanene for Fugleåret. NSKFs rapport for 2016 ble publisert i «Fugleåret 2016» i desember 2018.

Norsk Faunakomité for Fugl (NFKF) har i løpet av året arbeidet med rapporten «Fugler i Norge 2016». Denne ble publisert i «Fugleåret 2016» desember 2018. Bidragsyttere i komiteen er Frode Falkenberg (sekretær), Magne Myklebust, Oddvar Heggøy og Andreas Winnem.

Norsk navnekomité for fugl (NNKF) har i 2018 bestått av Morten Bergan (sekretær), Odd Bruce Hansen, Helge Kvam, Viggo Ree, Per Ole Syvertsen og Øivind Syvertsen. I desember 2018 publiserte komiteen en oppdatert global navneliste som er tilgjengelig fra NOFs nettside.

Eierskap og engasjement i andre virksomheter

NOF er eeneier av *Natur og Fritid AS*. Dette er en butikk som selger biologisk litteratur, optikk og feltutstyr til naturinteresserte m.m. Selskapet hadde en omsetning i 2018 på kr. 17,1 millioner. NOF sitter i styringsgruppen for *Besøkssenter Våtmark Lista*. NOF eier 51 % av aksjene i Trondheimsfjorden Ramsarsenter AS. NOF er også en av stifterne av Norsk Sjøfuglsenter på Værlandet i Askvoll.

Oppsummering

NOF har hatt et godt år i 2018. Foreningens arbeid med naturvernsaker og utadrettet arbeid har vært omfattende. Den økonomiske omsetningen har holdt seg høy, og aktiviteten i prosjektvirksomheten har vært stor.